

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 6 mars 1890, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till ändring af giftermålsbalken i vissa delar.

Till lagutskottets handläggning har Första Kammaren hänvisat en inom nämnda kammare af herr *F. T. Borg* afgifven motion, n:o 34, hvori framställes här nedan intagna förslag till ändringar i giftermålsbalken. I motionen anföres hufvudsakligen, att åtskilliga olägenheter framkallades af stadgandet i 1 kap. 6 § nämnda balk, att qvinna ej må förr i äktenskap träda, än hon fyllt 15 år utan Konungen pröfvar skäligt, att lof dertill gifva, hvaraf följer att hon, så snart hon uppnått denna ålder, kan ingå giftermål. Qvinnan kunde vid så tidig ålder blott i ytterst sällsynta fall vara vuxen att uppbära eller ens medveten om de pligter och det ansvar, som följde af ett så viktigt steg som äktenskaps ingående. Äktenskap, som inginges vid denna ålder, öfvade ett högst menligt inflytande på såväl qvinnans som barnens helsa och kroppsliga utbildning. Skilnaden mellan mannens och qvinnans lägsta äktenskapsålder ledde dertill, att antalet ogifta qvinnor i äktenskapsåldern vore långt större än antalet män och att en stor mängd qvinnor förblefve ogifta samt nödgades för sin utkomst trängas med männen på arbetsmarknaden. Den i afseende å qvinnan allt för lågt satta åldersgränsen befordrade obetänksamt ingående af äktenskap och deraf följande ekonomiska svårigheter. På dessa och i öfrigt anförda skäl anser motionären, att qvinnans lägsta äktenskapsålder borde bestämmas, likasom mannens, till 21 år, hvarigenom ock skulle vinnas en betydlig förenkling af hela vår äktenskapslagstiftning. Motionären föreslår därför, att Riksdagen ville, med upphäfvande af alla häremot stridande lagstadganden, för sin del

besluta, att nedanstående delar af giftermålsbalken måtte erhålla ungefär följande ändrade lydelse:

»Kap. 1. Om laga giftermål.

§ 1. Vill man hjonelag bygga, då skall man mö begära, och ej med våld taga, eller hemliga till sig locka.

§ 2. (Lika med nu varande § 5.)

§ 3. Man eller qvinna må ej i äktenskap träda, eller sig fästa eller trolofva eller lysning till äktenskap uttaga, ej heller annorledes sig till äktenskap förbinda förr än de fyllt tjuguet år, utan Konungen pröfvar skäligt lof dertill gifva.

Kap. 2. Om dem, som äktenskap med hvarannan ej bygga må.

§ 10. (Utgär.)

Kap. 3. Om fästning och trolofning.

§ 1. Då fästning ske skall, böra fyra vittnen närvara, tvenne å mannens vägnar och tvenne å hennes. Sker det annorlunda, vare den fästning ogild.

§ 2. Nu förbinder man sig skriftligen till äktenskap, hafve endera sedan ej magt det löfte rygga eller sig annan fästa.

§§ 3—7 (= nu varande §§ 5—9.)

§ 8. (Nu varande § 10.) Häfdar man qvinna under äktenskapslöfte, då skall han taga henne till äkta, om hon det påstår och så snart hon uppnått myndig ålder. Är han motvillig — — — — eftergifva vill.

Kap. 6. Om giftermål mot föräldrars vilja.

§ 1. (Nu varande § 2.) Gifter sig son eller dotter mot föräldrars vilja, medan han eller hon i deras hus vistas och bröd deras äter; sker det af förakt eller sidvördnad eller med den, som ej hafver godt namn och rykte, hafve de då våld göra honom eller henne arflös.

§ 2. Nu kan så hända, att fader eller moder hindrar det giftermål som lagligen sökes; pröfve då domaren, om skäl dertill är. Af föräldrar må barn hvarken böter eller skadestånd i ty mål söka.

Kap. 7. Huru lysning skall ske, o. s. v.

§ 1. (Utgår.)

Kap. 8. Huru förord ske må, o. s. v.

§ 1. Vilja man eller qvinna göra förord sig emellan — — — —
— — del af äktenskapsförord.

Kap. 18. Om äktenskap af omyndige.

§ 1. Man eller qvinna, som före tjuguetts års ålder vill i äktenskap träda, göre derom ansökan hos Konungen. Vid denna ansökan bör fogas dels intyg om föräldrars eller laga målsmans samtycke, dels vederbörande pastors intyg om sökandens ålder, fräjd och kristendomskunskap, dels ock bevis från kommunen, att manlig sökande eger utväg att sig och hustru försörja. Ej må sådan ansökan bifallas utom i fall, som synnerligen trängande synas.

§ 2. Qvinna, som fyllt femton men icke tjuguetts år, innan sistnämnda ålder i lag bestämdes såsom den lägsta för qvinnans inträde i gifte, vare fortfarande berättigad att utan särskild ansökan hos Konungen ingå äktenskap. För sådana fall gälle fortfarande de bestämmelser om giftomannarätt, om målsmans samtycke till giftermålet och hvad dermed följer, som dessförinnan varit i gällande kraft.»

Skulle emellertid Riksdagen anse en vidare utredning af frågan än den Riksdagen är i tillfälle åstadkomma vara erforderlig, föreslår motionären alternativt, »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa en dylik utredning samt derefter förelägga Riksdagen förslag till lagändringar i ofvan angifna syfte.»

Hufvudpunkten i motionärens förslag utgöres, på sätt af hans motivering framgår, af den i 1 kap. 3 § giftermålsbalken i förslaget införda bestämmelse, att qvinna ej må i äktenskap träda eller genom fästning, trolofning, lysning eller annorledes sig till äktenskap förbinda förr än hon fyllt 21 år, utan Konungen pröfvar skäligt lof dertill gifva. De öfriga i motionen föreslagna ändringarna i giftermålsbalken äro endast följder af förslaget i förstnämnda del.

Då lagkomitén vid uppgörande af förslag till giftermålsbalk förehade frågan om hinder mot äktenskap, har komitén jemväl tagit i öfvervägande, huruvida någon ändring borde föreslås beträffande den i lag fastställda lägsta äktenskapsålder. Komitén anför nemligen i motiven till 2 kap. giftermålsbalken:

»Den nu gällande lag har antagit för qvinnan femton och för mannen tjuuguett år, såsom den ålder, före hvilken äktenskap ej må ingås.

Qvinnans tidigare utbildning, de dagliga tillfällen hon egt eller anses hafva bort ega att vinna insigt i det, som tillhör hushållsomsorgerna, den ledning hon af mannen har att påräkna: dessa skäl hafva funnits vara af nog vigt, för att grundlägga en sådan skilnad. Då mannen blifvit ansedd oskicklig, att före tjuuguett års ålder vårda sin ärfda egendom, och att med gällande kraft sluta aftal, hade det med grunderna för detta stadgande varit oförenligt, att tidigare åt honom uppdraga det målsmanskap, äktenskapet medförer. Man har således icke funnit skäl att ändra den, såsom ett vilkor för rättigheten att ingå äktenskap, redan fastställda ålder.»

Hvad lagkomitén sålunda anført synes utskottet innefatta tillräckliga skäl för bibehållande af en skilnad i afseende å lägsta äktenskapsåldern för man och qvinna. Beträffande särskildt den lägsta ålder, vid hvilken det bör tillåtas qvinna att ingå äktenskap, kan man visserligen icke i allmänhet antaga, att qvinnan vid 15 års ålder uppnått den mognad i kroppsligt och andligt afseende, som äktenskapet förutsätter, ehuru utan tvifvel fall förekomma, då så är förhållandet, åtminstone i fråga om den kroppsliga utvecklingen. Det har också endast undantagsvis inträffat, att svensk qvinna ingått äktenskap före 16 års ålder. Något oftare förekommer, att äktenskap ingås af kvinnor i åldern mellan 16 och 17 år.

Då motionären i sin motivering meddelat statistiska uppgifter angående antalet kvinnor, som ingått äktenskap i åldern mellan 15 och 21 år, men dervid icke upptagit de särskilda årsklasserna, anser sig lagutskottet böra meddela följande öfversigt, hemtad ur den officiella befolkningsstatistiken och utvisande för 10-årsperioden 1878—1887 dels antalet kvinnor i hela riket, som för hvarje af åren under nämnda period första gången trädte i gifte, dels

ock huru stor del af nämnda antal, som belöper på hvarje af de nu ifrågasvarande åldersklasserna.

	15—16	16—17	17—18	18—19	19—20	20—21	Summa första gången gifta
1878	7	48	182	498	951	1,470	27,499
1879	14	45	157	462	871	1,496	27,123
1880	19	63	226	620	1,035	1,685	27,487
1881	17	79	241	621	1,018	1,523	27,004
1882	7	71	252	581	1,025	1,529	27,549
1883	15	71	243	582	1,156	1,639	28,074
1884	16	60	218	645	1,081	1,743	28,809
1885	10	58	208	620	1,154	1,715	29,585
1886	10	74	215	551	1,075	1,719	28,764
1887	5	66	223	539	952	1,635	28,233

Af ofvanstående siffror torde framgå, att antalet äktenskap, som ingåtts af qvinnor, tillhörande de lägsta åldersklasserna, icke är större än som kan motsvaras af antalet fall, i hvilka qvinnan vid ifrågasvarande ålder uppnått erforderlig utveckling för äktenskaps ingående. Beträffande åter de högre af de ofvan angifna åldersklasserna synas de af motionären anförda skäl för höjande af åldersgränsen, så vidt de grunda sig på qvinnans bristande utveckling, endast i högst ringa mån ega tillämplighet. Vid 17 till 20 års ålder torde nemligen de allra flesta qvinnor uppnå den utveckling, att sådana skäl icke kunna med fog åberopas mot deras inträde i äktenskap.

Åtskilliga af de missförhållanden, hvilka af motionären framdragits såsom följder af det nu gällande stadgandet i ämnet, kunna också endast i ganska ringa, om ens i någon mån anses härleda sig från detsamma. Detta gäller enligt utskottets tanke särskildt om hvad motionären anført beträffande det stora antalet ogifta qvinnor, som inkräkta på mannens arbetsfält, och om det obetänksamma ingäendet af äktenskap utan erforderliga ekonomiska förutsättningar för bildandet af familj.

Lagutskottet kan därför ej finna, att något verkligt behof af en lagändring i sådant syfte, som motionären föreslagit, gjort sig gällande. Deremot skulle förslaget antagande utan tvifvel medföra åtskilliga olägenheter. Af den lydelse, motionären gifvit åt 1 kap. 3 § och 18 kap. 1 § giftermålsbalken i den föreslagna lagtexten, framgår tydligt, att motionären förutsatt fall, då verkliga skäl förefinnas för afvikelse från regeln att kvinna ej skulle få ingå

äktenskap förrän vid fyllda 21 år. I dylika fall skulle dispens sökas hos Konungen. Utskottet anser sig kunna antaga att antalet af sådana fall skulle blifva ganska betydligt och möjligen närma sig antalet af de fall, då äktenskap nu ingås af kvinnor, som ej uppnått 21 år. Kongl. Maj:t skulle härigenom betungas med pröfning af en stor mängd ansökningar, och denna pröfning skulle i de flesta fall blifva af en ytterst grannlaga och vanskligh natur. Dessutom torde lätt inses, hvilket obehag det skulle medföra för kvinnan och hennes närmaste, att åt så ömtåliga och rent personliga förhållanden, som här skulle ifrågakomma, nödgas gifva den offentlighet, som måste vara förbunden med dispensansökningen och än mera med anskaffande af de för densammas pröfning erforderliga upplysningar.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får lagutskottet hemställa,

att herr Borgs förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.
